

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПОЛІСУЛЬТУРНОСТІ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ У ШВЕЦІЇ

Огієнко Олена Іванівна, канд. пед. наук, доцент,
докторант Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих АПН України

Важливою характеристикою розвитку сучасного світу є глобалізація, що зумовлює інтенсивність інтеграційних процесів, міжкультурну взаємодію, мобільність людей та загострює протиріччя між підвищенням рівня поліетнічності соціального середовища та необхідністю збереження національно-культурної ідентичності народу. Це актуалізує застосування принципу полікультурності у системі освіти дорослих, який розглядається як умова розвитку демократичного суспільства та у розвинутих країнах стає принципом державної освітньої політики. Однією з таких країн є Швеція, яка має давні традиції в освіті дорослих та прагне до створення полікультурного суспільства. Тому вивчення та узагальнення шведського досвіду може бути корисним при розбудові системи освіти дорослих в Україні.

Аналіз праць з зазначеної проблеми свідчить, що вона розроблялася в контексті різних наукових галузей, досліджувалися її теоретично-методологічні засади (О. Сухомлинська, Н. Терентьева, Г. Філіпчук та ін.), значення при підготовці вчителів (О. С. Бошкар'єв, С. Г. Ванієв та ін.), особливості реалізації у змісті шкільної освіти (О. Гукалепко, І. Лощенова та ін.), як механізм інтеграції (Г. Д. Дмитрієв, У. Боос-Нюннінг та ін.), як засіб формування національної самосвідомості (О. Л. Матюхіна, Є. Мандалян та ін.) тощо. Її дослідженню присвячені праці відомих зарубіжних учених (Д. Бенкса, Ж. Гей, Ю. Зандфукс, Дж. Мейл, С. Ніето, П. Фрере, ін.).

Проте, необхідно зазначити, що проблема застосування принципу полікультурності у неформальній освіті дорослих у Швеції, досліджена недостатньо.

Метою нашої статті є спроба вирішення цієї проблеми. Автором поставлено таке завдання: здійснити аналіз основних підходів, механізмів, напрямків застосування принципу полікультурності у неформальній освіті дорослих у Швеції; дослідити його реалізацію принципу полі культурності на курсах вивчення шведської мови для іммігрантів, навчальних гуртках та вищих народних школах.

У Швеції досить тривалий час проводилася жорстка політика асиміляції до іммігрантів та нечисленних представників корінних національностей, З 60-тих років ХХ-го століття, коли принцип полікультурності став основою державної освітньої політики ситуація почала змінюватися [1]. Для полегшення інтеграції іммігрантів та біженців, урядом Швеції були запропоновані певні заходи, щодо розбудови «полікультурного суспільства» в країні. У Законі про освіту наголошується, що кожна людина, незалежно від її етнічного та соціального

походження повинна мати доступ до освіти [1, с.9]. Дебати з культурного різноманіття у Швеції здебільшого зосереджуються на проблемах стосовно шведської мови та культури «іншого». Саме вони визначають провідні напрямки застосування принципу полікультурності у неформальній освіті дорослих. Основним підходом при його реалізації є діалоговий підхід, що базується на діалогічності, відкритості, толерантності, культурному плюралізмі, готовність до співпраці. Застосування принципу полікультурності дозволяє досягти таких цілей: плюралізму до різноманіття культур та усвідомлення його важливості для самореалізації особистості, соціальної рівності та об'єднання людей різних національностей на основі загальнонаціональних економічних, політичних, соціальних, духовних цінностей.

Шведська мова завжди розглядалася як символ, «як клей», що скріплює та об'єднує різні культури, які представлені у Швеції [2, с.22] та розглядається як механізм реалізації принципу полікультурності. Тому, шведська мова для іммігрантів складає важливу складову системи освіти дорослих. У 1986 році було проведено реформування цього напрямку і зараз муніципалітети наданні, можливість іммігрантам безкоштовно відвідувати курси шведської мови (700 годин). Вивчення мови поєднується з вивченням історії країни, її традицій, Я сприяє засвоєнню цінностей та оволодінню духовними скарбами шведської культури. Знання мови дає можливість гармонійного входження у шведське суспільство, здійснювати соціальну та професійну адаптацію.

Навчальні гуртки, які вперше з'явилися у 1902 році та є невід'ємною частиною неформальної освіти дорослих у Швеції можна вважати «провідником» полікультурної освіти дорослого населення. Класичний навчальний гурток складається з 8-10 людей, які раз на тиждень зустрічаються для вирішення будь-якої проблеми, що є цікавою для всіх його учасників. Групова робота, опора на досвід, розподіл відповідальності, рівність всіх членів гуртка, різноманітність проблем, співпраця, доброзичлива атмосфера - основні його характеристики.

Знайомства з традиціями та святами, кухнею та мистецтвом, особливостями становлення та розвитком не тільки своєї культури, а й інших культур все частіше стає темою вивчення у багатьох навчальних гуртках. Це допомагає розв'язувати проблеми культури «іншого», сприяє толерантному відношенню тощо.

Принцип полікультурності є провідним у функціонуванні вищих народних шкіл, які з'явилися у Швеції у 1869 році. Сьогодні функціонує 148 таких шкіл. Більшість з них, поряд з загальними курсами, пропонують широкий діапазон спеціальних курсів з вивчення мистецтва, живопису, музики, історії тощо. Вищі народні школи інтернатного типу дають можливість найбільш повно реалізовувати принцип полікультурності, формуючи відчуття спільноти, виховуючи толерантність та плюралізм у відношенні до культури «інших».

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки: принцип полікультурності, що є провідним в освітній політиці Швеції, забезпечує формування особистості, яка прагне, зберігаючи свою соціально-культурну ідентичність, розуміти та поважати інші культури, яка здатна до активної діяльності щодо розбудови полікультурного суспільства; принцип

полікультурності дозволяє відтворювати плюралізм, рівність та об'єднання шведського суспільства та вирішувати такі важливі проблеми як шведська мова та культура «інших»; курси шведської мови для іммігрантів, навчальні гуртки, вищі народні школи - основні форми неформальної освіти дорослих, у яких відтворюється цілісне полікультурне середовище, основними рушійними силами якого виступає діалог та співпраця його учасників.

Проведене дослідження не вичерпує зазначену проблему. Подальшого вивчення потребують особливості застосування принципу полікультурності при підготовки андрагогів у Швеції.

Резюме. У статті аналізуються підходи, механізми, напрямки реалізації принципу полікультурності у неформальній освіті дорослих у Швеції на прикладі роботи курсів шведської мови, навчальних гуртків та вищих народних шкіл.

Ключові слова: принцип полікультурності, неформальна освіта дорослих, полікультурне суспільство, навчальний гурток, вищі народні школи.

Резюме. В статье анализируются подходы, механизмы, направления реализации принципа поликультурности в неформальном образовании взрослых в Швеции на примере курсов шведского языка, учебных кружков, высших народных школ.

Ключевые слова: принцип поликультурности, неформальное образование взрослых, поликультурное общество, учебный кружок, высшие народные школы.

Summary. In the article approaches, mechanisms, directions of realization of a multicultural principle in non-formal adult education in Sweden are analyzed by an example of the courses of Swedish language, learning circles and high folk schools.

Keywords: a multicultural principle, a multicultural society, a non-formal adult education, learning circles, high folk schools.

Література

1 Ali O. The "Strangers" among Us. The Social Construction of Identity in Adult Education. – Linköping: Linköping Univ. 1999. -232p.

2. Sjogren A. Krav på "bra" svenska samhällets försvar mot det främmande. //Pedagogiska Magasinet. - 1997. -S3.-P. 20-25.